

51 *Oratio Joannis Rebler U. Juris doctoris, invictissimi ac gloriosissimi Caesaris Augusti Maximiliani, consilarii et secretarii, ad principem et senatum venetum illustrissimum habita, anno Christi 1507, die XXI junii (1).*

Omnem rempublicam tribus potissimum constare, videlicet consilio, virtute et justitia, iisque in aeternum durare, tu, illustrissime princeps, et veneranda ista senatoria senectus, universusque populus inelytæ civitatis Venetiarum, jam longa experientia, etiam inviti, didicere. Porro de consilio sano, quo ipsa respublica vestra haecenus feliciter incescit, superfluum est aliquid impræsentiarum in laudem vestri commemorare. Ita enim consilio vestra semper valuit respublica, ut non modo Germaniæ, verum etiam omni Galliæ, Italiæ quoque et Hispaniæ, imo toti orbi sapientiam consiliorum vestrorum potissimam esse felicitatis amplificationisque vestræ reipublicæ causam, non sine admiratione, quasi per speculum, licuit contemplari. Nec mirum, quo enim factum est, ut civitas vestra inelytæ nationis germanicæ plus quam alterius respectum semper habuerit? quod sacro romano imperio semper adheserit? quod regum ac imperatorum romanorum honorem et dignitatem æmulari semper studuerit? nisi sapientissimo consilio suo. Quippe germanorum mores et consuetudinem sapienter considerans, quod non a Dite patre se esse progenitos, et propterea omnes divitias in terris tenere, superum aut inferum auxilio conantur et prædicant, quod non levitate animi, in consiliis capiendis et bellis inchoandis sunt mobiles, sed sedibus suis contenti, novis non student imperiis et divitiis non esuriunt alienis, et quibuscum semel amicitiam coierint, eam tenacissime certe observant, ad bella etiam suscipienda tardissimi; ubi vero, iniuria aliorum forte lacerati, arma et gladium sumpserint, mox ad omnes calamitates perferendas, eorum usque in finem promptus et alacer est animus, pulchramque petunt per vuhera mortem, utpote cum hoste fortiter hilariterque congregientes facile ostendunt sine perniciem cum eis contendere posse neminem. Igitur civitas vestra hoc sapienter intelligens, et quid invicti germani in armis exercitissimi virtute valerent, semper nationi eorum, ac sacro romano imperio (uti prædiximus) adhæsit. Accedit, vestra confessione,

quod non est gens ulla aut civitas, cuius vel plura vel maiora in romanum imperium et caput eius argumenta benivolentiæ et fidei apparuerunt; et præsertim apud quam nomen Austriæ semper clarissimum, semper religiosum, semper venerabile fuit. Exemplo nobis sunt imperatores et reges romanorum, et novissime divæ memoriæ Federicus tertius, quem civitas vestra singulari observatione, dum pro corona imperiali per vestra dominia iter suum prosequeretur, venerata est; divum etiam Cæsarem Augustum Maximilianum a teneris unguiculis impensissime coluit, auctoritati eius favit, amplitudinem eius pro viribus omnibus defendit. Totiens respublica vestra cæsareæ majestati, sacro romano imperio et nationi germanicæ copulata multiplicique nexu devincta, non potest omnium quæ ad gloriam, dignitatem, statum, felicitatem et amplificationem eorum pertinent, non esse cupidissima ac obsequentissima. Maxime quod hic sanctus ac per-vetus inelytæ vestræ reipublicæ mos est principem ac cæsarem optimum, fortissimum, sapientissimum, utpote qui nobilissimas gentes, ferocissimos populos, bellicosissimas nationes, tam armis quam sapientia vicit; qui parva sæpe manu (prout in re militari multum fortuna potest) multas hostium copias fudit; qui denique justitia, liberalitate, animi magnitudine, clementia, placabilitate, abstinentia voluptatum; quid plura? qui virtutibus imperatoris omnibus relucet, non solum amare, verum etiam dignitatem eius et sacri romani imperii, ac nationis germanicæ juvare, tueri, defendere, perniciosos vero, improbos et novos tyrannos, exitialiter odire, persequi, abominari. Sed quorsum ista (illustrissime princeps et tu, venerande senatus) tam longo repetita exordio? ut invictissimæ virtuti sacratissimæ cæsareæ maiestatis, ut virtuti etiam sacri romani imperii, ut virtuti denique totius nationis germanicæ sapientiam consiliorum vestrorum amicabiliter et indissolubiter jungatis. Quo superveniat inelytæ vestræ reipublicæ magna illa justitia, quæ omni auro, omni lapide precioso, omni denique virtute, imo Hespero præclarior existens. Unique vestrum reddet quod suum est, vobis non auferet quod vestrum est, alienis non dabit quod suum non est. Sed quid moramur? ipsa denique justitia conjuges vestras pulcherrimas, quo minus ab illis novis tyrannis humiliabuntur, custodiet. Filias vestras virgines pudicissimas, quo minus ab illis pulsabuntur eripiet. Adulteria cum stupris et incestibus, et id genus mille permiscere non sinet. Sed insignem vestram rempublicam virtute et auxilio sacratissimæ cæsareæ

(1) Questa orazione è a stampa. Cfr. col. 132. (R. FULIN).